

УДК 379.85

ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ КОМПЛЕКС ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

В.В. Шикеринець

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

У статті досліджено туристично-рекреаційний комплекс (ТРК) як об'єкт державного управління, оскільки в нашій країні в загальній структурі туризму переважає туристично-рекреаційна діяльність. Встановлені причини за якими туристично-рекреаційний комплекс є найбільш оптимальною категорією: по-перше, вплив туризму на різні сфери діяльності не можна обмежуватися рамками однієї галузі; по-друге, ТРК включає два поняття – комплекс і територію, яку він містить. По-третє, вживання поняття «комплекс» в синтетичній категорії «туристично-рекреаційний комплекс» обумовлено тією обставиною, що туристично-рекреаційна діяльність сама є комплексною, а технології виробництва (надання) окремих видів туристичних послуг у складі туристично-рекреаційного продукту мають разом з спільними рисами, властивими технологіям сфери побутового обслуговування в цілому, а також специфічні ознаки; по-четверте, ТРК заснований на поєднанні державних і ринкових механізмів регулювання, у ТРК держава виступає як підсистема, окремий учасник, суб'єкт, що забезпечує поєднання інтересів всієї території регіону з інтересами окремих учасників ТРК. З огляду на специфічні ознаки, які притаманні ТРК, дано визначення поняття ТРК як

частини господарського-виробничого комплексу регіону, що є поєднанням туристичних, рекреаційних і суміжних підприємств, установ і організацій, діяльність яких координується державними структурами (органами місцевого управління) і спрямована на створення і реалізацію унікального туристичного продукту з урахуванням оптимального використання туристично-рекреаційного потенціалу території регіону.

Визначено найважливіші напрями і основні завдання державної політики у сфері туризму: створення організаційно-правових і економічних умов для прискорення розвитку туризму; формування сучасної маркетингової стратегії просування туристичного продукту; формування сучасної цілісної нормативно-правової бази; зміцнення і подальший розвиток міжгалузевої координації на користь підвищення ефективності вітчизняної туристичної галузі; підвищення якості обслуговування у сфері гостинності.

Ключові слова: туризм, державне управління, державне регулювання, місцеве управління, туристично-рекреаційний комплекс.

Вступ. Україна володіє багатим туристично-рекреаційним потенціалом, який при ефективному використанні здатний не лише привести

до відродження туристично-рекреаційних комплексів, а й дати поштовх до розвитку всієї національної економіки. Світова практика показала, що при ефективному державному управлінні, туризм може давати значні результати як для окремих регіонів, так і для держави у цілому.

Метою статті є науково-теоретичне обґрунтування й розробка рекомендацій з удосконалення системи державного регулювання регіонального туристично-рекреаційного комплексу як складової державного регулювання. Для досягнення мети роботи були поставлені та вирішені такі завдання: визначити сутність туристично-рекреаційного комплексу як об'єкта державного управління та методичні аспекти формування регіональної туристичної політики.

Об'єкт дослідження – процес державного регулювання регіонального туристично-рекреаційного комплексу.

Предмет дослідження – теоретичні аспекти та практичні рекомендації щодо вдосконалення системи державного регулювання туристично-рекреаційного комплексу регіону.

Теорія державного управління в її класичному вигляді пропонує досить чітке розмежування об'єкта і суб'єкта державного управління, а також чітко сформульовану мету даного управління. Будь-яка управлінська система розмежовується на дві підсистеми: підсистему керовану (об'єкт) і підсистему управління (суб'єкт).

Суб'єкт у науковому розумінні «активно діє і пізнає, володіє свідомістю і волею, це індивід або соціаль-

на група» Об'єкт – «те, на що спрямована пізнавальна або інша діяльність» [2, с. 89].

У нашому випадку об'єктом державного управління виступає туристично-рекреаційний комплекс регіону. Як видно, об'єкт, що вивчається, утворений з двох понять – «туризм» «регіон». Їх складність і неоднозначність, процеси, що в них відбуваються, зумовлюють складність і суперечливість питання, що вивчається.

Виходячи з поданого визначення, можна виділити основні межі регіонів: єдність і цілісність регіону; спільність і єдність місцевої економіки; комплексність господарства; наявність постійного населення, що володіє відповідним рівнем утворення, кваліфікації і традиційно визначеними навичками виробництва; вихід на ринок і використання наявних ресурсів, таких як праця, земля і капітал; спеціалізація; керованість, тобто наявність адміністративних органів (місцевого) управління. Місцеве управління – складний різновид публічної влади, який може вводити, як місцеві представницькі та виконавчі органи, так і державну адміністрацію на місцях, що зумовлює сполучення в інституті місцевого управління самоврядних і державних начал [4, с. 31].

Виклад матеріалу. В основу формування адміністративної категорії «туристично-рекреаційний комплекс» (далі – ТРК) лягли як теоретичні дослідження галузі туризму, так і історичний досвід становлення екскурсійного, санаторного та курортного обслуговування в Україні та її регіонах.

Туризм сьогодні – поняття ба-

гатогранне. Явище, процес, галузь, система, комплекс – усі ці характеристики можна співвіднести з терміном «туризм».

Сучасне державне управління розглядає туризм як складну соціально-економічну систему. О. Любінцева визначає сутність туризму як мобільну форму споживання і рекреаційної діяльності, основу на доланні простору та пов'язану з територією, характером середовища [3, с. 13].

Останнім часом вітчизняними і зарубіжними фахівцями були розроблені різні схеми системи «туризму». Загальновідомою є швейцарська модель туризму. Швейцарські дослідники розглядають туризм як самостійну соціально-економічну субсистему, яка одночасно інтегрована в такі системи, як «суспільство» й «економіка».

Таким чином, дана модель дає основні напрями управління ТРК, оцінювання його ефективності – економіка, екологія та соціальна сфера.

Якщо цю модель ввести підсистеми «суб'єкта» й «об'єкта» туристично-рекреаційної діяльності, власне позначаючи попит і пропозицію на туристичні послуги. Попит на туристичні послуги забезпечується й об'єктивно залежить від наявності та ефективного функціонування трьох основних елементів, що входять у підсистему «об'єкт туристичної діяльності» – туристичні ресурси, туристична інфраструктура й туристичні підприємства, установи і організації. Саме з цих елементів складається туристичний продукт регіону. Витрачаючи фінансові ресурси на послуги установ розміщення і харчування,

транспортних організацій, оплачуючи відвідування музеїв, туристи сприяють подальшу розвитку інфраструктури туризму і туристичних ресурсів.

Зрештою, зростання туристичного попиту та розвиток туризму в регіоні при сприятливих обставинах забезпечує зростання суспільного виробництва, поліпшення його структури, зростання продуктивності праці в багатьох галузях економіки, що навіть прямо не пов'язане з туризмом, а також активізацією інвестиційного процесу.

Застосування системного підходу до розгляду такого соціально-економічного явища, як туризм допомагає виявити основні проблеми, критичні чинники, що ускладнюють розвиток цієї системи, а також встановити пріоритетні напрями розвитку туристичної системи для досягнення максимальної вигоди кожного її елементу.

Розглядаючи туризм як групу галузей, необхідно визначитися, які галузі сюди зараховувати. Можливі два варіанти: включити галузі обслуговування та галузі матеріального виробництва, орієнтовані на ринок туризму; включити галузі, які безпосередньо обслуговують туристів.

Деякі науковці стверджують, що туристичної галузі як такої не існує, оскільки немає виробництва й особливого продукту. Ключовим моментом тут виступає те, що лише невелика частка підприємств спеціалізується на виробництві товарів і послуг виключно для туристів, більшість же з них задовольняють потреби і місцевих жителів, а, отже, можна говорити лише про туристичну спеціалізацію діяльності регіональної економіки.

Найбільш близькою і необхідною в рамках досліджуваної проблеми для нас виступає точка зору дослідників, які розглядають категорію туризм як ТРК:

1. Виходячи із сучасного розуміння значення, функцій і ролі туризму, його вплив на різні сфери діяльності не можна обмежуватися однією галуззю.

2. ТРК включає два поняття – «туристично-рекреаційний ресурс» і «територія», яку він утримує. Саме сьогодні в умовах ринкової конкуренції в рамках сучасної маркетингової концепції виробництва можна побачити початок успішного розвитку туризму не в ефективній роботі окремого підприємства або галузі, а в спільній роботі всіх учасників створення й реалізації туристичного продукту.

3. Основа ТРК – технологічна єдність підприємств, установ і організацій, що обслуговують туристів і мають повний виробничий цикл (прийом, розміщення, транспортування, забезпечення всіма видами послуг). «Вживання поняття «комплекс» в синтетичній категорії «туристично-рекреаційний комплекс» зумовлено тією обставиною, що туристична і рекреаційна технологія (виробництва/надання) сама є комплексною, а технології виробництва окремих видів туристичних послуг у складі туристично-рекреаційного продукту мають разом з загальними рисами, властивими технологіям сфери обслуговування в цілому, специфічні ознаки, що передбачає формування галузі, а не міжгалузевого туристично-рекреаційного комплексу.

4. Розгляд туризму як групи галузей дає уявлення про окремі підприємства цих галузей, підсумовуючи їх роботу і ті виробничі результати, які вони мають. Якщо об'єднати їх в єдиний комплекс, то стає можливим оцінювати роль кожного елемента в загальному ефекті від туризму, побачити і проаналізувати взаємозв'язки між окремими учасниками, оцінити рівень впливу і взаємопроникнення одних підприємств, галузей в інші.

5. ТРК заснований на поєднанні ринкових і державних механізмів регулювання. Коли ми говоримо про галузь або групу галузей, то маємо на увазі, насамперед, самостійно господарюючі суб'єкти ринку – підприємства, установи і організації, що діють у ринкових умовах. Державне регулювання в категорію галузі не входить, воно стоїть над нею. У даному комплексі держава виступає як підсистема, окремий учасник, суб'єкт, що забезпечує тісне узгодження інтересів всієї території регіону з інтересами окремих учасників ТРК.

6. Доцільність розгляду підприємств, що працюють у ТРК. Спільне планування розвитку підприємств, їх розміщення й інвестування, побудова спільної стратегії, політики і тактики дає певний економічний ефект за рахунок економії капіталовкладень, коштів на просування єдиного туристичного продукту регіону (місцевості).

У результаті реформ відбулася перебудова всієї туристично-рекреаційної системи, були втрачені добре налагоджені схеми роботи, зв'язки між підприємствами, організаціями, установами. У зв'язку з цим необхід-

но усвідомити, що післяреформений період не щось абсолютне нове і побудоване з нульового циклу, а, як правило, переважно старе, заміщене. Результати ж сучасних реформ постають у вигляді поставлених в принципово нові умови колишніх схем розміщення продуктивних сил. Тому будувати і розвивати туризм у регіоні не можна без урахування колишньої системи туризму, що наявна на даній території.

Більшість науковці вважають, що напрями державного регулювання у галузі туризму повинні сприяти збереженню ресурсів України та враховувати специфіку кожного регіону. Тобто необхідне державне регулювання розвитку галузі туризму у масштабах, які б не провокували виснаження туристичних ресурсів. Формування розвитку туристичної галузі має бути спрямовано на: розробку відповідного законодавства, у якому будуть визначені системи стандартів, рівень якості туристичного і рекреаційного обслуговування, питання ліцензування і сертифікації туристичної діяльності; проведення зонування з метою виявлення територій для різних видів туристичного і рекреаційного використання; визначення екологічних норм у поєднанні із санітарно-гігієнічними вимогами; створення служб вивчення попиту на туристичні послуги, а також на розвиток відповідної рекламної індустрії, системи підготовки кадрів і створення кадастру туристичних ресурсів.

Крім того, необхідна розробка такої системи заходів державного регулювання розвитку галузі туризму, яка б обов'язково враховувала

специфіку регіонів України. При цьому державне регулювання має бути спрямоване на розробку відповідного законодавства, у якому будуть визначені системи стандартів, рівень якості обслуговування (гостинності), питання ліцензування та сертифікації тощо [1, с. 31-33].

ТРК є часткою спільного господарського комплексу регіонів та поєднанням туристичних підприємств, установ і організацій, і підприємств суміжних галузей, об'єднаних тісними виробничими й економічними зв'язками, а також спільним використанням територіального розташування, природних і економічних ресурсів території, займаної даним комплексом.

Подібний підхід обмежує погляд на ТРК і звужує його тільки до об'єднання підприємств (установ і організацій) на основі спільності виробничих, організаційних та правових зв'язків між ними, а також території знаходження.

Отже, ТРК є складною відкритою системою, яка перебуває в постійному розвитку. Проте підприємства відчуватимуть потребу в ТРК й усвідомлюватимуть себе його часткою не через зв'язки з іншими підприємствами, оскільки – зв'язки це всього лише наслідок, а через спільність цілей учасників ТРК. Основна мета ТРК, на наш погляд, надання якісного, унікального та конкурентоспроможного туристичного продукту, спрямованого на фізичне (матеріальне) і духовне задоволення та вдосконалення людини. Крім того, будь-яке підприємство потребує того, щоб у нього був суб'єкт управління, осно-

вною функцією якого має бути координація діяльності всього ТРК. Це може бути консультативний орган, рада, асоціація або державна структура, але у будь-якому випадку такий орган має існувати.

ТРК – це частина загально-народногосподарського комплексу регіону, що є поєднанням туристичних, рекреаційних і суміжних підприємств та організацій, діяльність яких координується державними структурами (органами місцевого самоврядування) і спрямована на створення, просування і реалізацію унікального туристичного продукту з урахуванням оптимального використання туристично-рекреаційного потенціалу регіонів (районів).

У процесі туристично-рекреаційного освоєння території створення ТРК неминуче й об'єктивно необхідно, оскільки ТРК виступає вищою стадією організації туристично-рекреаційного господарства. Розвиток і утворення ТРК полягає в переході від «індивідуального» створення туристичних і рекреаційних об'єктів до їх комплексного і цілеспрямованого будівництва.

Як правило, виділяють дві групи передумов утворення ТРК – природні й соціально-економічні.

Природні найчастіше лежать в основі утворення ТРК. Вони ж у більшості випадків визначають туристично-рекреаційну спеціалізацію комплексу. Наприклад, наявність мінеральних джерел, лікувальних грязей зумовлює створення бальнеологічних курортів, наявність мальовничих гір, зручних, пологих схи-

лів, лісів – організацію туристичних комплексів, гірськолижних центрів.

Залежно від основного профілю туристично-рекреаційних комплексів дослідники виділяють такі їх типи: санаторно-курортний, який включає спеціалізовані санаторно-лікувальні установи (санаторії, лікарні, готелі (з спеціальним обладнанням номерів), підприємства дієтичного харчування); туристично-оздоровчий, який включає будинки відпочинку, туристичні готелі, бази, табори, мотелі, кемпінги, пункти прокату туристичного і спортивного інвентарю, лижні підйомники, прокат коней, школи гірськолижників, альпіністів, верхової їзди, плавання; мисливський, який орієнтований на використання таких об'єктів розміщення відпочивальників як будинки мисливців і рибалок, а також таких об'єктів обслуговування, як човникові станції, прокат інвентарю і т. д.; комбінований, який поєднує в собі риси декількох інших. Зважаючи на свій комплексний характер, РТК має складну виробничу структуру.

Кожен тип ТРК має властиві йому характеристики. Крім уже згадуваних (функціональне призначення, етапи розвитку, рівень спеціалізації), це тип закладів розміщення, кадровий склад, технологічні процеси обслуговування, особливості виробничих фондів, сезонності, тривалість перебування.

Крім профілю ТРК можуть існувати на різних рівнях: туристично-рекреаційний мікрорайон (територіально-економічна одиниця, що складається з групи туристичних і рекреаційних підприємств, установ,

організацій, допоміжного й обслуговуючого виробництва, житла для обслуговуючого персоналу, об'єктів інфраструктури), районний РТК (територіальне поєднання декількох локальних, туристично-рекреаційних мікрорайонів з єдиними обслуговуючими об'єктами), регіональний ТРК (поєднання декількох районних РТК з багатогалузевою спеціалізацією і різним рівнем господарського розвитку).

Розмежування рівнів ТРК дає змогу розподілити завдання і функції, що вирішуються на кожному з них. Так, наприклад, завданнями управління регіонального ТРК будуть: використання ресурсів; визначення доцільності розвитку конкретно тієї чи іншої галузі, що входить до ТРК; зайнятість трудових ресурсів. Завданнями, що вирішуються на рівні районного ТРК, будуть: розміщення підприємств на території; забезпечення ефективної експлуатації наявних ресурсів.

У працях дослідників немає однозначного підходу до класифікації й галузевої належності підприємств, що входять до ТРК. Організації, підприємства й установи, що входять до складу ТРК, поділяються на три великих групи, кожна з яких можна, у свою чергу, також розділити на групи:

1. Підприємства туристично-рекреаційної галузі, у складі яких: спеціалізовані підприємства туристичного обслуговування; підприємства з охорони і використанням природних ресурсів; установи, пов'язані із збереженням і використанням культурно-історичних ресурсів (музеї, культурно-історичні установи), фольклорні колективи й

окремі виконавці, підприємства народних промислів.

2. Підприємства галузей обслуговування населення: послуг харчування; торгівлі; побутового обслуговування; установи культури; підприємства й об'єкти спортивно-оздоровчого призначення; транспортні підприємства, що здійснюють перевезення пасажирів; фінансові і страхові організації; підприємства зв'язку; місцеві суверенні виробництва.

3. Підприємства інших галузей суспільного відтворення: будівельні; сільського господарства; сфери освіти (підготовки кадрів); друкарсько-видавничі; текстильні; харчові; нафтогазові.

Дана класифікація досить велика і, на перший погляд, охоплює підприємства, які не завжди пов'язані з туристично-рекреаційним обслуговуванням. Проте для комплексного оцінювання ефективності ТРК регіону необхідне врахування всіх галузей, зайнятих обслуговуванням туристів (відпочиваючих).

Аналіз функціонування туристично-рекреаційного комплексу зарубіжних країн і їх регіонів показав, що її успішний розвиток визначається, насамперед, ресурсною складовою. Основу туристично-рекреаційних ресурсів регіону (району), місцевості становлять особливості географічного розташування, природні умови, матеріально-технічна база туризму, насиченість історико-культурними пам'ятками, рівень територіальної доступності основних зон і центрів туризму з погляду транспортних комунікацій тощо.

Туристично-рекреаційні ресурси – це природні, природно-технічні, соціально-економічні й культурно-історичні об'єкти та їх елементи, які можуть бути використані при існуючих технічних і матеріальних можливостях і соціально-політичних умовах для організації туристичного і рекреаційного господарства.

Туристично-рекреаційні ресурси з позицій формування ТРК можна розділити на три групи: ресурси, функціонально необхідні для конкретних видів відпочинку або їх груп (лікувальні мінеральні води і грязі, кліматичні, ландшафтні, біологічні об'єкти матеріальної культури, об'єкти пізнавального й естетичного значення тощо); ресурси, що впливають на сам процес відпочинку і його ефективність (санітарно-гігієнічні, небезпечні природні явища, прохідність лісів тощо); ресурси, що впливають на можливість туристично-рекреаційного будівництва і функціонування інфраструктури (наявність джерел водопостачання, тепlopостачання, інженерно-геологічні і ґрунтові, рослинні умови, озеленення території тощо).

Серед туристично-рекреаційних ресурсів природні найбільш значущі при плануванні, створенні й подальшому розвитку ТРК. Їх проблемам приділяється значна увага в наукових працях. На сьогодні ведуться комплексні дослідження природних туристично-рекреаційних ресурсів, їх оцінка і класифікація; систематизації й узагальнення даних про природні ресурси туристичного і рекреаційного призначення окремих регіонів з ме-

тою їх подальшого економічного оцінювання і визначення пріоритетних напрямів їх подальшого освоєння.

Говорячи про туристично-рекреаційні ресурси (ТРР), багато науковців об'єднують це поняття в туристично-рекреаційний потенціал (ТРП).

Можливість ефективного розвитку будь-якого виду ресурсів ґрунтується на кваліфікованому аналізі потенціалу, досить точному визначенні місця цього ресурсу на відповідному ринку, обґрунтованому підборі адекватних даному ресурсу шляхів і форм його розвитку і на забезпеченні скоординованих дій усіх учасників процесу освоєння та розвитку даного ресурсу.

Висновки. Отже, вище викладене повною мірою стосується ТРР. Проблема комплексного розвитку й оптимального використання ТРР або ТРП – це завдання управління ТРК.

Необхідно відзначити, що оптимізація туризму в регіоні має ґрунтуватися на переважному розвитку видів і форм туризму, що дають змогу максимально й комплексно використовувати наявні ресурси.

Відмінності в економічних, природно-географічних, соціально-демографічних, політичних та інших умовах регіонів України виключають уніфікований підхід до проведення реформ у сфері туризму і диктують проведення гнучкої регіональної (місцевої) політики з врахуванням особливостей кожного регіону (району).

Важливо відзначити залежність функціонування ТРК не лише

від внутрішніх складових регіону, а й від чинників, що формально не входять до компетенції регіону. До них можна зарахувати державну (регіональну, місцеву) політику у галузі туризму, загальносвітові тенденції і чинники розвитку, природні катаклізми тощо.

Що стосується чинників самого регіону, то ТРК формується на основі наявних ресурсів, створюючи власну структуру, виходячи з цілей, спеціалізації регіону. Важливу роль у формуванні ТРК відіграє місцеве населення, його професійний склад, готовність до прийому туристів. Воно ж зрештою є частиною туристичного продукту як основний суб'єкт надання послуг туристу. Наявність мети і її реалізація через політику і структуру ТРК передбачає наявність управління системою функціонування та розвитку ТРК. Спеціалізація регіону на тому чи іншому профілі туризму визначається, перш за все, ресурсами самого регіону і прямо впливає на постановку цілей і завдань ТРК.

Отже, ТРК регіону є складною багатofункціональною системою, яка визначається як внутрішніми особливостями регіону, так і зовнішніми чинниками розвитку, не залежними від даної території. Основна мета існування і розвитку регіонального ТРК – це формування та реалізація туристичного продукту, спрямованого на фізичне і духовне відновлення та вдосконалення людини.

Література

1. Бережна І.В. Особливості стану рекреаційної галузі Криму в кон-

тексті ефективного використання рекреаційного потенціалу регіону // Схід. – 2004. – № 4 (62). – С. 31–33.

2. Буравченков А. О., Гаврилишин І. П. Культура і туризм: взаємозалежність, взаємодія і збагачення // Культура на зламі тисячоліть: [філософія, туризм, освіта]: (Зб. наук. ст.). – К., 1996. – С. 89–102.

3. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). К.: Альтерпрес, 2002. – 436 с.

4. Шикеринець В.В. Становлення та тенденції розвитку місцевого управління в Україні : Монографія / В.В. Шикеринець / [за наук. ред. д. держ. упр., проф. О.Я. Лазора] / Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010 – С. 31.

Shykerynets V.V. TOURIST AND RECREATIONAL COMPLEX AS AN OBJECT OF THE PUBLIC ADMINISTRATION. Tourism and recreation complex (TRC) as an object of public administration is investigated in the article as in general structure of tourism in our country, tourist and recreational activity prevails. The reasons for which tourism and recreation complex is the most optimum category: first, the impact of tourism on various spheres of activity cannot be limited within the same industry; secondly, TRC includes two concepts - complex and territory which it contains; thirdly, the use of the term «complex» in the synthetic category of «tourist and recreation complex» due to the fact that tourism and recreational

activity is very complex, and production technology, providing certain types of travel services as part of the tourism product are shared with features that are characteristic of everyday technology services in general as well as specific features; fourth, TRC is based on a combination of government and market mechanisms of regulation, in TRC a state acts as a subsystem, a single participant, subject, providing a combination of interest throughout the region with the interests of individual members of TRC. Taking into account the specific features that are inherent to TRC, given the definition of TRC as a part of the commercial and industrial sector in the region, which is a combination of tourism, recreation and related enterprises, institutions and organizations whose activities are coordinated by state bodies (local government) and is aimed at creating and realization of a unique tourist product based on the optimal use of tourist and recreational potential of the region. Major trends and basic tasks of the state policy in the sphere of tourism are identified: creating organizational, legal and economic conditions to accelerate the development of tourism; formation of modern marketing strategy to promote tourist product; formation of modern integrated legal and regulatory framework; strengthening and further development of inter sectoral coordination for increasing the efficiency of the domestic tourism industry; improve service quality in hospitality.

Keywords: *tourism, public administration, government regulation, local government, tourist and recreational complex.*

Шикеринец В.В. ТУРИСТИЧЕСКО-РЕКРЕАЦИОННЫЙ КОМПЛЕКС КАК ОБЪЕКТ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ.

В статье исследован туристическо-рекреационный комплекс (ТРК) как объект государственного управления, поскольку в нашей стране в общей структуре туризма преобладает туристско-рекреационная деятельность. Установлены причины, по которым туристическо-рекреационный комплекс является наиболее оптимальной категорией: во-первых, влияние туризма на различные сферы деятельности нельзя ограничиваться рамками одной отрасли; во-вторых, ТРК включает два понятия – комплекс и территорию, которые он содержит; в-третьих, употребление понятия «комплекс» в синтетической категории «туристическо-рекреационный комплекс» обусловлено тем обстоятельством, что туристическо-рекреационная деятельность сама является комплексной, а технологии производства (оказания) отдельных видов туристических услуг в составе туристическо-рекреационного продукта обладают вместе с общими чертами, присущими технологиям сферы бытового обслуживания в целом, также специфические признаки; в-четвертых, ТРК основан на сочетании государственных и рыночных механизмов регулирования, в ТРК государство выступает как подсистема, отдельный участник, субъект, обеспечивает сочетание интересов всей территории региона с интересами отдельных участников ТРК. Учитывая специфические признаки ТРК,

дано определение понятия ТРК, – как части хозяйственного производственного комплекса региона, который является сочетанием туристических, рекреационных и смежных предприятий, учреждений и организаций, чья деятельность координируется государственными структурами (органами местного управления) и направлена на создание и реализацию уникального туристического продукта с учетом оптимального использования туристическо-рекреационного потенциала территории региона.

Определены важнейшие направления и основные задачи государственной политики в сфере туризма: создание организационно-правовых и экономических условий для ускорения развития туризма; формирование современной маркетинговой стратегии продвижения туристического продукта; формирования современной целостной нормативно-правовой базы; укрепление и дальнейшее развитие межотраслевой координации в пользу повышения эффективности отечественной туристической отрасли; повышение качества обслуживания в сфере гостеприимства.

Ключевые слова: туризм, государственное управление, государственное регулирование, местное управление, туристско-рекреационный комплекс.